

AKCINĖ BENDROVĖ „ORLEN LIETUVA“

PATVIRTINTA
Kokybės, aplinkosaugos ir
saugos darbe direktoriaus
2014 m. gruodžio 22 d.
įsakymu Nr. TV1(1.2-1)-409

DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA BDS-41 SAUGOS IR SVEIKATOS ŽENKLAI

I. TIKSLAS

1. Šios instrukcijos tikslas – nustatyti minimalius reikalavimus darbuotojų saugos ir sveikatos ženklams ir jų naudojimui, įrengiant juos Akcinėje bendrovėje „ORLEN Lietuva“ (toliau – Bendrovė).
2. Nustatyti darbuotojų perspėjimo bei apsaugos nuo galimų pavojų reikalavimus, naudojant saugos ir sveikatos ženklus Bendrovėje.

II. TAIKYMAS

3. Šios instrukcijos reikalavimus privalo vykdyti Bendrovės ir rangovinių organizacijų darbuotojai naudojantys saugos ir sveikatos ženklus.
4. Instrukcijoje pateikiami pagrindiniai saugos ir sveikatos ženklų pavyzdžiai. Esant būtinumui galima naudoti ir kitus saugos ir sveikatos ženklus, nenurodytus šioje instrukcijoje.
5. Instrukcijos reikalavimai netaikomi:
 - 5.1 Teikiamoms rinkai pavojingoms medžiagoms ir mišiniams, gaminiams ir įrenginiams ženklininti.
 - 5.2 Kelių, geležinkelių, vidaus vandenų, jūrų ir oro transportui reguliuoti.
 - 5.3 Garsiniams, žodiniams ženkliams.

III. NUORODOS

6. Nurodyti teisės aktai ir kiti dokumentai (tačiau jais neapsiribojant) taikomi kartu su šia instrukcija, atsižvelgiant į jų aktualią redakciją taikymo metu:
 - 6.1. Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 1999 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 95 (Žin., 1999, Nr. 104-3014).
 - 6.2. Gaisrinės saugos ženklų naudojimo įmonėse, įstaigose ir organizacijose nuostatai, patvirtinti priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005 gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1-404 (Žin., 2005, Nr. 152-5630).
 - 6.3. LST ISO 3864-1:2011 Grafiniai simboliai. Saugos spalvos ir saugos ženklai.1 dalis. Saugos ženklų ir saugos ženklinimo projektavimo principai (tapatus ISO 3864-1:2011), Vilnius, 2011.
 - 6.4. LST EN ISO 7010:2012 Grafiniai simboliai. Saugos spalvos ir saugos ženklai. Registruoti saugos ženklai (tapatus ISO EN 7010:2011).

IV. TERMINAI IR APIBRĖŽTYS

7. Šioje instrukcijoje vartojami terminai ir apibrėžtys:
 - Saugos ir sveikatos ženklai (toliau – ženklai)** – ženklai, teikiantys darbuotojų saugos ir sveikatos informaciją arba nurodymus vaizdiniu ženklu, spalva, šviečiančiu ženklu apie konkretų objektą, veiklą, situaciją.
 - Draudžiamasis ženklas** – tai ženklas, draudžiantis elgtis taip, kad kiltų pavojus arba jis būtų sukeltas.

Įspėjamasis ženklas – ženklas, kuris įspėja apie riziką arba pavojų.

Įpareigojamasis ženklas – ženklas, kuris nustato privalomą elgesį.

Pirmosios pagalbos arba gelbėjimo ženklas – ženklas, kuriuo nurodomi evakuaciniai išėjimai arba pateikiama informacija apie pirmosios pagalbos arba gelbėjimo priemones.

Gaisrinės saugos ženklai – ženklas teikiantys informaciją arba nurodymus vaizdiniu ženklu, spalva apie konkretų objektą, veiklą, situaciją, gaisrinės saugos reikalavimus.

Informacinis ženklas – ženklas, kuris nurodo kitą saugos ir sveikatos informaciją negu draudžiamieji, įspėjamieji, įpareigojamieji ir pirmosios pagalbos arba gelbėjimo ženklai.

Vaizdinis ženklas – ženklas, kuris geometrinės formos, spalvos ir simbolio arba piktogramos deriniu teikia tam tikrą informaciją ir kuris įrengiamas matomoje vietoje, pakankamai ryškiai apšviestas.

Papildomas vaizdinis ženklas – ženklas, teikiantis papildomą informaciją ir naudojamas kartu su vaizdiniu ženklu.

Saugos spalva – spalva, kuriai suteikiama atitinkama saugos reikšmė.

Simbolis arba piktograma – iliustracija, kuri apibūdina–padėtį arba konkretų elgesį ir kuri naudojama ant vaizdinio ženklo arba apšviesto paviršiaus.

Šviečiantis ženklas – ženklas, kurio šviesą skleidžiantis įtaisas pagamintas iš permatomos arba šviesą praleidžiančios medžiagos ir apšviestas iš vidaus arba užpakalinės sienelės ir atrodo kaip šviečiantis paviršius.

V. ATSAKOMYBĖ

8. Padalinių vadovai atsako už ženklų įrengimą jiems priskirtuose objektuose, jų atnaujinimą, priežiūrą bei ženklų išdėstymo schemų sudarymą.

VI. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

Minimalūs bendrieji reikalavimai saugos ir sveikatos ženkams ir jų naudojimui

9. Ženkloi turi būti įrengti ten, kur neįmanoma išvengti rizikos arba pakankamai ją sumažinti kolektyvinėmis saugos priemonėmis, darbo organizavimo metodais, būdais.

10. Draudimams, įspėjimams, įpareigojimams, evakuacinių išėjimų bei gaisrinių ir pirmosios pagalbos priemonių ženklinimui ir jų buvimo vietai nurodyti turi būti naudojami nuolatiniai vaizdiniai ženklai.

11. Stacionarius talpyklos ir vamzdynai turi būti ženklinami pagal punktuose 19 – 22 nurodytus reikalavimus.

12. Susidūrimo su kliūtimis ir kritimo pavojaus vietoms ženklinimui turi būti naudojamos saugos spalvos ir (arba) vaizdiniai ženklai.

13. Ženklo veiksmingumo neturi mažinti:

13.1. Kiti ženklai arba tos pačios rūšies kito ženklo skleidimo šaltinis, mažinantis matomumą. Todėl ypač būtina: vengti naudoti daug ženklų arti vienas kito; tuo pačiu metu nenaudoti dviejų šviečiančių ženklų, kurių reikšmę galima supainioti; nenaudoti šviečiančio ženklo šalia kito panašaus šviesos šaltinio;

13.2. Blogas ženklų apipavidalinimas, nepakankamas skaičius, netinkamas išdėstymas, prasta būklė arba netinkamas ženklų arba jų įtaisų veikimas.

14. Ženkloi turi būti periodiškai valomi, prižiūrimi, tikrinami ir taisomi, o prireikus keičiami naujais, kad būtų išsaugotos pagrindinės savybės ir (arba) veikimo principas.

15. Įrengiamų ženklų skaičius ir išdėstymas priklauso nuo rizikos arba pavojaus laipsnio bei nuo ženklinamos teritorijos dydžio.

16. Ženkloi, kuriems reikalingas energijos šaltinis, pastarajam sugedus, privalo turėti avarinį energijos šaltinį, išskyrus atvejus, kai nutrūkus energijos tiekimui nebelieka rizikos.

Minimalūs reikalavimai vaizdiniais ženklams

17. Vaizdinių ženklų forma ir spalvos pateikiamos 18 punkte, atsižvelgiant į jų paskirtį (draudžiamieji, įspėjamieji, įpareigojamieji, evakuacinio išėjimo ir pirmosios pagalbos bei gaisrinės saugos priemonių vaizdiniai ženklai). Minimalūs reikalavimai vaizdiniais ženklams:

17.1. Naudojamos piktogramos gali nežymiai skirtis arba būti detalesnės negu pateiktos 18 punkte, jei dėl tokių skirtumų bei pakeitimų jų reikšmė nepakis ir liks suprantama;

17.2. Vaizdiniai ženklai turi būti pagaminti iš smūgiams ir atmosferos veiksniams atsparių medžiagų tinkamų aplinkai, kurioje jie naudojami;

17.3. Vaizdinių ženklų matmenys ir kolorimetrinės bei fotometrinės savybės turi būti tokios, kad vaizdiniai ženklai būtų aiškiai matomi ir lengvai suprantami;

17.4. Vaizdiniai ženklai turi būti įrengti reikiamame aukštyje ir tinkamu regėjimui kampu, prireikus atsižvelgiant į bet kurias kliūtis, prie įėjimo į pavojingą zoną, kur yra rizika arba kur kyla rizika, arba šalia pavojų keliančio objekto, pakankamai apšviestoje ir lengvai prieinamoje bei matomoje vietoje;

17.5. Vaizdiniai ženklai turi būti pašalinti, kai pasikeitusi situacija nebekelia pavojaus.

18. Naudojami vaizdiniai ženklai:

18.1. Įpareigojamieji ženklai (žr.1 lentelę).

Esminiai požymiai: skritulio forma; balta piktograma mėlyname fone.

1 lentelė. Įpareigojamieji ženklai

Būtina naudoti klausos apsaugines priemones		Bendrasis įpareigojamasis ženklas	
Būtina naudoti apsauginius akinius		Būtina mūvėti apsaugines pirštines	
Būtina dėvėti apsauginį šalną		Būtina naudoti apsauginį veido skydelį	
Būtina avėti apsauginius batus		Būtina naudoti respiratorių	
Būtina naudoti kvėpavimo takų apsaugines priemones		Būtina prisisegti apsauginį pririšimą	
Būtina vilkėti apsauginius drabužius			

18.2. Įspėjamieji ženklai (žr.2 lentelę).

Esminiai požymiai: trikampio forma; juoda piktograma geltoname fone, juodas apvadas.

2 lentelė. Įspėjamieji ženklai

Įspėjimas apie bendrojo pobūdžio pavojų (naudojamas nurodant saugyklas, kuriose saugoma daug pavojingų cheminių medžiagų ar mišinių).		Įspėjimas apie kenksmingąją arba dirginančiąją medžiagą ((Nebegaliuos nuo 2015 06 01))	
Įspėjimas apie sprogia aplinką		Įspėjimas apie degiąją medžiagą arba aukštą temperatūrą (naudojamas, jeigu nėra	

		specialaus ženklo, įspėjančio apie aukštą temperatūrą)	
Įspėjimas apie pavojų užkliūti		Įspėjimas apie aštrią medžiagą	
Įspėjimas apie slidų paviršių		Įspėjimas apie toksišią medžiagą	
Įspėjimas apie karštą paviršių		Įspėjimas apie oksiduojančiąją medžiagą	
Įspėjimas apie žemą temperatūrą		Įspėjimas apie sprogančiąją medžiagą	
Įspėjimas apie krentančius daiktus		Atsargiai, elektros smūgio pavojus	

18.3. Draudžiamieji ženklai (žr.3 lentelę).

Esminiai požymiai: skritulio forma; juoda piktograma baltame fone, raudonas apvadas ir raudona skersinė juosta (iš kairės viršaus į dešinės apačią 45° kampu).

3 lentelė. Draudžiamieji ženklai

Rūkyti draudžiama		Draudžiama naudotis mobiliuoju telefonu	
Pašaliniams įeiti draudžiama		Draudžiama fotografuoti ir filmuoti	
Naudoti atvirą ugnį ir rūkyti draudžiama		Pėstiesiems eiti draudžiama	

18.4. Evakuaciniai ir pirmosios pagalbos ženklai (žr.4, 5 lentelės).

Esminiai požymiai: stačiakampio arba kvadrato forma; balta piktograma žaliame fone.

4 lentelė. Pirmosios pagalbos ženklai

Pirmosios pagalbos vaistinė		Akių praplovimo įtaisas	
Skubios pagalbos telefonas		Pirmosios pagalbos dušas	

5 lentelė. Evakuacijos krypties ženklai

Avarinis išėjimas		Išėjimas	
Evakuacinis išėjimas į kairę su rodykle		Evakuacinis išėjimas į dešinę su rodykle	

Išėjimas žemyn į kairę		Išėjimas žemyn į dešinę	
Išėjimas aukštyn į kairę		Išėjimas aukštyn į dešinę	
Evakuacinis išėjimas tiesiai		Evakuacijos susirinkimo vieta	

18.5. Gaisrinių saugos priemonių nurodomieji ženklai (žr.6 lentelę)
Esminiai požymiai: stačiakampio arba kvadrato forma; balta piktograma raudoname fone.

6 lentelė. Gaisrinės saugos ženklai

Ugnies gesintuvas		Gaisrinis žarnos ritinys	
Gaisro avarinis telefonas		Gaisro aliarmo skelbimo vieta	
Gaisro gesinimo įrangos rinkinys		Gaisrinis hidrantas	 arba
Gaisrinės kopėčios			

Minimalūs reikalavimai stacionariai sumontuotoms talpykloms ir vamzdynams ženklinti

19. Talpyklos, kuriose laikomos (naudojamos, sandėliuojamos) pavojingos cheminės medžiagos ar mišiniai (preparatai), kaip apibrėžta Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių sandėliavimo ir naudojimo Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijoje BDS-17, kartu su matomais vamzdžiais, kuriuose tokios cheminės medžiagos ar mišiniai (preparatai) transportuojami, privalo būti ženklinami atitinkamomis pavojaus piktogramomis kaip nurodyta Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių sandėliavimo ir naudojimo Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijos BDS-17 1 priede.

PASTABA. Netaikoma talpykloms, naudojamoms darbe trumpą laiką bei talpykloms, kurių turinys dažnai keičiamas, jeigu imamasi alternatyvių reikiamų priemonių, ypač informuojant ir (arba) apmokant, kad būtų užtikrintas toks pats apsaugos lygis.

20. 19 punkte nurodomas ženklinimas gali būti:

- pakeičiamas įspėjamaisiais ženklais, nurodytais 2 lentelėje, naudojant tokias pačias piktogramas arba simbolius. Jei 2 lentelėje nėra nurodyto lygiavėčio įspėjamojo ženklo, turi būti naudojama atitinkama pavojaus piktograma, kaip nurodyta Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių sandėliavimo ir naudojimo Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijos BDS-17 1 priede;

- papildomas tam tikra informacija, pavyzdžiui, nurodomas pavojingos cheminės medžiagos arba mišinio (preparato) pavadinimas ir (arba) formulė bei pavojaus ypatumai.

21. Šie ženklai turi būti tvirtinami matomoje vietoje (vietose).

22. Atliekant vamzdynų ženklimą, ženklai turi būti išdėstyti prie pat pavojingiausių vietų, tokių, kaip sklendės ir prijungimo vietų.

23. Patekimo į teritorijas, patalpas arba aptvertas vietas vietas, kur laikomi (naudojami, sandėliuojami) dideli pavojingų cheminių medžiagų arba mišinių (preparatų) kiekiai, turi būti paženklintos ženklais nurodytais 19 bei 20 punktuose.

Minimalūs reikalavimai kliūtims ženklinti

24. Bendrovėje vietas, kur darbuotojams kyla susidūrimo su kliūtimis pavojus turi būti paženklintos besikeičiančiais vienodo pločio juodais ir geltonais arba raudonais ir baltais dryžiais, kurie turi būti pasvirę apie 45° kampu: pvz. .

Ženklių schemų sudarymas

25. Kiekvienam objektui (teritorijai, pastatui) turi būti parengtos saugos ir sveikatos ženklų išdėstymo schemos, kurios turi būti atnaujinamos atsiradus pakeitimams.

26. Ženklių schemose turi būti nurodyta: įrenginio, teritorijos, patalpos pavadinimas, brėžinys, simbolių paaiškinimai. Ženklių schemą turi pasirašyti padalinio vadovas ir suderinti su savo aukštesniu vadovu bei Darbuotojų saugos ir sveikatos skyriaus atstovu.

27. Saugos ir sveikatos ženklų schemos turi būti užregistruotos Bendrovės Darbuotojų saugos ir sveikatos skyriuje.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Ši instrukcija turi būti atitinkamai keičiama ar papildoma įsigaliojus naujiems norminiams teisės aktams ar Bendrovės teisės aktams, į kurių reikalavimus privaloma atsižvelgti, arba juos atitinkamai pakeitus ar papildžius.

29. Už šios instrukcijos periodinę peržiūrą ir atnaujinimą, kai tai reikalinga, atsakingas Darbuotojų saugos ir sveikatos skyriaus vadovas.

Parengė
Darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas
Rasima Lukašienė
2014-12-17